Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Auteur
[redacted]

TER BESLISSING
Datum
27 juni 2023

Kenmerk
DGA / 33464288

ZK 26751

Bijlage(n)
2

nota

Beslisnota - Ctgb appreciatie op het nieuwe bijenrichtsnoer

Parafenroute

[redacted]

Aanleiding

EFSA heeft op 11 mei 2023 het nieuwe bijenrichtsnoer gepubliceerd waarna u de Kamer op 22 mei 2023 heeft geïnformeerd dat u het Ctgb heeft gevraagd om een appreciatie hierop te geven. Op 28 juni 2023 heeft het Ctgb u deze appreciatie gestuurd die als bijlage bij de Kamerbrief zal worden meegezonden.

Geadviseerd besluit

U kunt de Kamerbrief ondertekenen.

Kernpunten

- EFSA heeft, in opdracht van de Europese Commissie, het bijenrichtsnoer geactualiseerd en aangepast op de huidige stand van de wetenschap.
- U stuurt de appreciatie van het Ctgb op het bijenrichtsnoer naar de Kamer.
- Het Ctgb is positief over het bijenrichtsnoer en ziet het document als een verbetering van de wijze waarop bijen worden beschermd bij het toelaten van gewasbeschermingsmiddelen.
- Aanvullend hierop adviseert het Ctgb om bij de Europese Commissie aandacht te vragen voor:
    - Het voorkomen van het onnodig opvragen van veldstudies voor niet-toxische en ' groene' middelen waarvan we de beschikbaarheid juist willen bevorderen.
    - Aanvullend werk door het bijenrichtsnoer voor beoordelende instanties waardoor het risico bestaat op vertragingen in het beoordelingsproces.
    - Een snelle inwerkingtreding van het bijenrichtsnoer zodat bijen zodat bijen zo snel mogelijk goed worden beschermd.
- U geeft aan een positieve grondhouding te hebben ten opzichte van dit bijenrichtsnoer en, in lijn met het advies van het Ctgb, bij de Europese Commissie te pleiten voor aandacht op de genoemde punten.
- Een definitief standpunt neemt u in wanneer de Europese Commissie een voorstel doet voor daadwerkelijke implementatie van het bijenrichtsnoer. Omdat de overeengekomen beschermdoelen moeten worden opgenomen in

Ontvangen BPZ

uniforme beginselen van de gewasbeschermingsverordening en deze samen met het bijenrichtsnoer nog worden voorgelegd aan het Europese Parlement en de Raad van de EU, zal besluitvorming naar verwachting in de eerste helft van 2024 plaatsvinden.

Toelichting

Binnen de EU wordt al jaren gesproken over een nieuwe geharmoniseerde wijze waarop gewasbeschermingsmiddelen worden beoordeeld op de risico's voor bijen door middel van het bijenrichtsnoer. De eerste versie van het bijenrichtsnoer is in 2013 door EFSA gepubliceerd. Omdat sindsdien veel wetenschappelijk werk is uitgevoerd en gepubliceerd, heeft EFSA in maart 2019 het mandaat van de Europese Commissie gekregen om het bijenrichtsnoer verder uit te werken en aan te passen op de huidige stand van de wetenschap.

Tijdens de uitwerking worden stakeholders (waaronder ngo's en telerorganisaties) betrokken door middel van een stakeholder consultation group. In een latere fase is het gehele uitgewerkte bijenrichtsnoer tevens publiekelijk ter consultatie voorgelegd. Nu EFSA haar opdracht heeft afgerond, is het aan de Europese Commissie om een voorstel aan de lidstaten te doen om het bijenrichtsnoer vervolgens ook daadwerkelijk te implementeren.

Implementatie van het bijenrichtsnoer
Nederland heeft zich altijd actief ingezet om tot een goed geharmoniseerd bijenrichtsnoer te komen. Sinds de publicatie van het bijenrichtsnoer door EFSA in 2013 was er binnen de EU echter onvoldoende draagvlak om het bijenrichtsnoer als geheel te implementeren omdat onderdelen (zoals de eisen voor chronische toxiciteit) onvoldoende waren uitgewerkt en het bijenrichtsnoer daardoor beperkt uitvoerbaar was. Sindsdien heeft Nederland diverse inhoudelijke en procedurele voorstellen gedaan om de praktische uitvoerbaarheid van het bijenrichtsnoer te verbeteren.

Op 7 juli 2019 heeft een meerderheid van de lidstaten ingestemd met een voorstel van de Europese Commissie om de onderdelen van het bijenrichtsnoer te implementeren waar overeenstemming over was (zoals de acute toxiciteit) en voor de onderdelen waar geen overeenstemming over was de lopende uitwerking van EFSA eerst af te wachten (Kamerstuk 27858, nr. 479). Dit voorstel werd echter niet ondersteund door het Europees Parlement waarop de Europese Commissie heeft besloten voor alle onderdelen eerst de uitwerking van het bijenrichtsnoer door EFSA af te wachten alvorens een nieuw voorstel voor implementatie aan de lidstaten voor te leggen.

Beschermdoelen
Onderdeel van de uitwerking is om de specifieke beschermdoelen voor honingbijen, hommels en solitaire bijen opnieuw vast te laten stellen en deze beschermdoelen te verwerken in het bijenrichtsnoer. In eerste instantie is binnen Europa gesproken over het specifieke beschermdoel voor honingbijen. In juni 2021 is een meerderheid van lidstaten akkoord gegaan met een compromisvoorstel voor een beschermdoel van een maximale afname van de grootte van een honingbijenkolonie van 10%. Dit betekent en aanzienlijke

verscherping van het beschermdoel in vergelijking met het huidige toetsingskader voor bijen, waarbij een beschermdoel wordt gehanteerd van 20- 25%.

Daarnaast is een meerderheid van lidstaten akkoord gegaan om voor hommels en solitaire bijen geen vooraf vastgestelde drempelwaarde als beschermdoel aan te houden totdat meer data beschikbaar komt. Hierbij zullen wel, indien relevant, aanvullende veldstudies worden vereist om te kunnen beoordelen of een gewasbeschermingsmiddel veilig is voor hommels en solitaire bijen

Politieke context
De uitwerking van het bijenrichtsnoer heeft veel politieke en maatschappelijke aandacht. Vanuit de linkerkant van de Kamer is het uw voorganger verweten dat Nederland actief zou meewerken aan een afzwakking van het bijenrichtsnoer ten opzichte van de versie uit 2013. Dit resulteerde onder andere in een motie van wantrouwen van de PvdD in 2019. Sinds 2019 wordt de Kamer vooraf geïnformeerd over iedere Europese bijeenkomst die plaatsvindt over dit onderwerp.

De Kamer heeft daarnaast twee motie aangenomen (van de leden Ouwehand en Wassenberg, beide PvdD) die vragen om geen beschermdoel aan te nemen die minder beschermend is dan die in het bijenrichtsnoer uit 2013, welke op 7% is gezet. Ondanks dat het Ctgb dit percentage als zeer conservatief beschouwt, hebben uw voorgangers, in lijn met de moties, tijdens de EU onderhandelingen ingezet op beschermdoelen voor honingbijen, hommel en solitaire bijen van 7% (voor honingbijen en hommels betreft dit de afname van de koloniegrootte en voor solitaire bijen de sterfte binnen de populatie).